

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 882974/4

בבית הדין הרבני האזורי חיפה

לפני כבוד הדיינים:

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד, הרב דוד גרוזמן, הרב אברהם דב זרביב

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ טו"ר לאה צינגלאוב ועו"ד יוסי נקר)

נגד

הנתבע/ת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד עמוס צדיקה)

הנדון: החזקת ילדים – צו מניעה האוסר על אם להרחיק את הילד מהאב (טובת הילד)

החלטה

בפנינו תיק להחזקת ילדים.

ראשית נזכיר האמור בסיומה של החלטת בית הדין מיום כ"ח בניסן תשע"ז (24.4.17):

תגובות באשר לתסקיר הרווחה מיום י' בניסן תשע"ז (6.4.17).

טוענת באת כוח האם: אבקש שלא לדון היום בתסקיר כי לא הספקתי לעיין בו, יש לקיים עוד דיון או הגשת תגובה. יש לזמן את העובד הסוציאלי ולחקור אותו. יש דברים שלא נראים בו, זה חד צדדי ותסקיר נוטה לצד אחד. יש לי שאלות חשובות לעורך התסקיר. הכנתי דיון ברכוש. האם רוצה את המשמורת.

מגיב בא כוח האב: זכותה של באת כוח האם לחקור את העובד הסוציאלי וייקבע דיון מסודר לכך, כדי שלא יהיה פתחון פה לשום צד. האב רוצה את המשמורת. הדברים שכתב העובד הסוציאלי משקפים את ההתנהלות של השנים האחרונות, ואין בו חדש.

ובכן, באשר לתסקיר הרווחה ותביעת משמורת החדשה, ייקבע דיון נוסף, אליו יוזמן אף העובד הסוציאלי של הרווחה מר ג'.

ואכן, הופיע לדיון העובד הסוציאלי של מחלקת הרווחה מר ג'.

חקירת העובד הסוציאלי של מחלקת הרווחה

בפתח הדיון, העובד הסוציאלי של מחלקת הרווחה מר ג' נחקר ע"י בית הדין, ואלו תשובותיו: לא נשמר מקומו הראוי של האב על ידי האם. נעשה כמעט כל דבר אפשרי למחיקת מעמדו של האב בעיני הילד. אם האב לא היה נאבק על מקומו בחיי הילד, אני חושש שהיום הילד לא היה פוגש את אביו. התחושה היא שמעמד האם מבחינתו של האב נשמר הרבה יותר טוב ומכבד מאשר מעמדו של האב על ידי האם. זה מאיים על הקשר שיש לילד עם האב ופוגע בילד. הסדרי הראיה כיום הם טובים, אך הם לא קידמו מבחינת האם את ההשלמה שהאב חייב להיות חלק מחיי הילד. המאבק נמשך והילד חווה דברים לא פשוטים. ההמלצה שלי למשמורת לאב היא שצריך חיי הילד יתנהלו בבית האב.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חוקר בא כוח האם (הראשון) את העובד הסוציאלי ואלו תשובותיו: לא היתה כוונה להכריז על הילד כילד נזקק. אין ספק שהאם אוהבת את הילד ויש בניהם קשר אמיץ, אך בזה לא מתמצה העניין. לא יודע מה אמרו הגורמים האחרים. הילד עבר טיפול רגשי. לא נזקקתי לחוות דעת המטפלת הרגשית כדי לגבש דעתי. דעתי היא העמוקה יותר מבחינת הכרות שלי עם המשפחה. אין גורם טיפולי שמכיר טוב יותר ממני את המערכת המשפחתית. **אכן אני ממליץ להעביר ילד בגיל 6 מאמו לצורך שמירת הקשר עם ההורה השני וניהול תקין של הקונפליקט, בתחילתו של התסקיר ציינתי התייחסויות שונות לתיק.** ההמלצה נסמכת על היכרות מעמיקה. הורה משמורן צריך לשמור על מעמדו של ההורה האחר, וזה לא קורה. באשר לטענה שהאב ניתק קשר עם ילדיו האחרים, אני בדקתי ילד אחד מול שני הורים. לשני ההורים ילדים מנישואין קודמים ולא התייחסתי למצבם של הילדים, ולא התייחסתי לעבר ההורי של מי מהם ולא נזקקתי לכך כדי להחליט. באשר לטענה אודות אלימות במשפחה של האב מנישואין קודמים, בדקתי זאת, שוחחתי עם העובדת הסוציאלית שנפגשה עם האב, ולא התרשמתי שיש לכך זיקה לקשר עם הילד הזה. לא ידוע לי שהוא הואשם באלימות. לא מאשר שאני מנעתי טיפול לילד בצ'. את זמני השהות קבע בית הדין. אני רק המלצתי. אין התייחסות בתסקיר לקשר של הילד עם הילדים האחרים, הבנתי שקשר עם הילדים האחרים בכל מקרה יהיה, לכן לא התייחסתי לכך. המילה ניתוק מהאחים בר' לא קיימת והעברת משמורת אינה ניתוק מהאחים. לא ידוע לי שהבעל עוסק בחילופי זוגות, ואין ביכולתי לבחון זאת. הורות יכולה להיות מושפעת מדברים ויכולה אף לא להיות מושפעת. הורות יכולה להיות טובה. כל דבר צריך להיבחן לגופו. אני בוחן רק מה נכון לילד. לא נדרשתי לכלים נוספים טרם גיבוש עמדותי. הדינמיקה קשה, ואני לא נזקק לבדיקה למסוגלות הורית. אני מכיר את הדינמיקה בין ההורים, ושום מסוגלות הורית לא מגיע לרמה כזו של היכרות. לא נזקקתי לבחינת פסיכולוג לילד או פסיכיאטר, הילד במצב לא טוב, רגשית, והילד יזדקק לאבחון והערכה רגשית מעמיקה. אך לא בהתייחס לשאלה מה טוב עבורו, וזה נבחן על פי העבר, ומהתרשמותי הילד נמצא התדרדרות מאז שפגשתי בו. אך לא כל ילד שמתדרדר זקוק להכרזה כילד נזקק. ידוע לי שהגננת כתבה לנו שאין קשר עם האב. לא יודע האם האב ניסה וזה לא קל לאב משמורן. אני יודע היכן מתגורר האב. הוא גר ברחוב א'. יש סופי שבוע שהוא ב' ואף הילד אמר לי זאת. תמיד שבאתי באמצע שבוע מצאתי את הילד בכ'. קראתי את דו"ח הגננת, לאדם יש זכות לנהל את חייו. אני רק בודק תמיד עד כמה איכות חיי הילד נפגעת, ואני סבור כי איכות החיים של הילד לא נפגעה בחיי האב. רק מהמעבר מכ' לר' פגעה בילד. הגננת לא כתבה שהילד נרדם בגלל נסיעות מ'. זה לא נכתב בשום מכתב. רק כתוב שהילד מגיע בכל יום בזמן. בכל התסקירים הקודמים התייחסתי לכך **שהאם דתיה והאב חילוני,** ולשינוי מרחיק הלכת שעשה האב כדי לצמצם את הפער בחוויות של הילד בבית האב. חיי הילד נשמרים בית האב. הילד ניזוק. כתבתי שאם המשמורת תעבור לאב, הילד יצטרך להיות מלווה, והמשך שמירת צמצום הפערים בין הבתים. הילד חי בין שני בתים וזה לא דבר חדש, אך צריך לווי.

מעתה חוקרת באת כוח האם (השניה) את העו"ס, ואלו תשובותיו לה: בית הדין הוציא מו מניעה למעבר האם למושב ק'. אם הילד צריך לנסוע הרבה, כ- 80 ק"מ, לא הייתי ממליץ על כך שלוש פעמים בשבוע, זה לא נכון לילד, אך לא נדרשתי לכך. הנחת המוצא שלי היא כ'. שהאב גר שם. לא ידוע לי שהאב גר ב'. לא מסכים שילד צריך לצאת רק מהמקום הקרוב בבוקר לבית ספר, מה שחשוב זה ההתפתחות הרגשית של הילד, והילד בסיכון במקום הרגשי והקשר בסיכון עם האב, כך שהוא צריך לצאת חלק מהימים מביתו של האב. אם האב חוזר הביתה רק בשבע בערב והסב שומר עליו בינתיים, ואינו עם אמו, כל אחד מההורים יצטרך לשנות את אורחות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חיינו. יש פתרונות מעבר להמצאות הסב או עם מישהו אחר. לא ידוע לי שהאב גזר לילד את הפאות.

האב מכחיש כי אי פעם קיצץ את הפאות של הבן.

וממשיך ומשיב העובד הסוציאלי לשאלות באת כוח האם: באשר לקונפליקט של הילד בין בית חילוני לדתי, תמיד הילד אמר לי שהוא לא נוסע בשבת. הילד קרבן לדינמיקה בין ההורים, והיא המביאה למצבו הרגשי הלא טוב של הילד. כן המעברים והמעבר לר' והנסיעות. הכל יוצר קושי רגשי אצל הילד. דברתי על כך בתסקירים הקודמים.

עד כאן תמצית עיקרי טענות הצדדים ההדדיות ותמצית עדות העובד הסוציאלי בדיון זה.

ובכן, ייקבע דיון נוסף, ואף אליו יוזמן העובד הסוציאלי של מחלקת הרווחה מר ג'. בדיון הבא תורשה באת כוח האם לסיים את חקירת העובד הסוציאלי בשאלות ספורות ולאחריה יורשה בא כוח האב לחקור את העובד הסוציאלי.

נעיר – לאור העובדה כי כמות הדיונים לחקירת העובד הסוציאלי של מחלקת הרווחה מוגבלת, ולאור העובדה כי שני באי כח האם בקשו לחקור את העובד הסוציאלי (מלבד חקירתו על ידי הצד השני), בית הדין נאלץ להפסיק בשלב מסוים את חקירתו של העובד הסוציאלי על ידי בא כוח האם הראשון, לא לפני שאיפשר לו לשאול עשרות שאלות את העובד הסוציאלי.

רישום הבן לכתה א' ומתן צו מניעה

בסימום של הדיון מבקש א כוח האב את רשות הדיבור למשך שלוש דקות באשר לרישום הבן לכתה א' בשנה הבאה. טוען בא כוח האב: אני רוצה לדעת לאיזה זרם ישלח הילד לכתה א' ולאיזה בית ספר. פניתי במכתב לאם ולא זכיתי לקבל תשובה. כן בקשנו לדעת לאיזו קייטנה הילד ילך, אך לא זכינו לקבל תשובה.

באת כוח האם מגיבה כי הם לא השיבו לבקשת האב משום שהם רצו לדון בנושא מול בית הדין ולקבל רשותו, ובכל מקרה לא היו רושמים לכתה א' ללא רשות בית הדין.

לשאלת בית הדין מגיבה האם: אני רוצה לרשום את הילד בבית ספר בק'. בר' אין בית ספר. בח' יש רשת אחרת. היא פחות מתאימה לנו. מר' לק' זה 25 דקות. המקום הנ"ל מצא חן בעינינו. אני רוצה לגור בישוב תורני. יש שם בית ספר קטן. מצאתי עבודה בג'. הילד בקייטנת אימהות בבית. תורנות של אימהות.

מגיב בא כוח האב: בית הדין הוציא צו מניעה למעבר האם לק', זה הגיע אף לבית הדין הגדול, ואף שם היא נשאלה מה רע בכ', הרי יש שם קהילה טובה. האמת היא שהאם רוצה להרחיק את הילד ואחר כך לשאול את העו"ס אודות המרחקים הגדולים. אנו לא מתנגדים למערכת חינוך תורנית, אך שזה יהיה בר' או בכ' אך לא במושב ק'. ויש צו מניעה באשר לכך.

עד כאן תמצית עיקרי טענות הצדדים ההדדיות באשר לכך.

ובכן, לאחר העיון בנסיבות התיק, כולל החשש הקיים לאור כל נסיבות תיק זה עד כה כי האם מנסה להרחיק את הבן מהאב, בית הדין סבור כי רישום הילד לבית ספר באזור צפוני יותר ממקום מגוריו היום, יוביל עד מהרה אף למעבר הילד לאזור זה, מה שנמנע ע"י בית הדין במתן בצו מניעה (יבואר להלן), שלא בוטל ע"י בית הדין הגדול. כן חושש בית הדין כי מקום הלימודים המבוקש שהוא מרוחק מאוד מאזור מגורי האב, יפרע מאוד בהסדרי השהות של הבן עם האב.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ונבאר הדברים.

לצערנו, עד לשלב זה בתיק, בית הדין מתרשם פעם אחר פעם כי האם מנסה לחבל בקשר בין האב לבן ומנסה למזער את חלקו של האב בחיי בנו.

ונביא כמה ציטוטים ואסמכתאות המובילים להסקת מסקנה זו:

א. ראשית, ראו אמירתו של העובד הסוציאלי של מחלקת הרווחה כרמיאל מר ג' המצוטטת מעלה (במסגרת חקירתו על ידי בית הדין) באמרו: "לא נשמר מקומו הראוי של האב על ידי האם. נעשה כמעט כל דבר אפשרי למחיקת מעמדו של האב בעיני הילד. אם האב לא היה נאבק על מקומו בחיי הילד, אני חושש שהיום הילד לא היה פוגש את אביו. התחושה היא שמעמד האם מבחינת של האב נשמר הרבה יותר טוב ומכבד מאשר מעמדו של האב על ידי האם. זה מאיים על הקשר שיש לילד עם האב ופוגע בילד. הסדרי הראיה כיום הם טובים, אך הם לא קידמו מבחינת האם את ההשלמה שהאב חייב להיות חלק מחיי הילד". ודבריו מדברים בעד עצמם. ואף שהעובד הסוציאלי באמצע חקירתו על ידי הצדדים, אך לא נוכל להתעלם כבר עתה מנתון זה שבפנינו עתה.

ב. כן ראו פסקה מתוך האמור בהחלטת בית הדין מיום כ"ח בניסן תשע"ז (24.4.17): "ובכן, בית הדין לא יקבל מצב של הפרת הסדרי שהות. האם מתארת שלשה איחורים של כשעה כל אחד למפגש להעברת הבן. המפגשים סמוכים זה לזה. הסברי האם באשר לאיחורים של האוטובוס, פקקים, עיכובים בדרך, ציצית של הבן שהתלככה וכד', אינם מצדיקים איחורים עוקבים וקבועים של כשעה. במידה והיה חשוב לה להגיע בזמן, נראה כי האם היתה יכולה להתארגן טוב יותר עם עצמה ולהגיע למקום המפגש במועד. ניכר כי האם מזלזלת בנוכחות האב ובעובדה כי הוא עומד וממתין בכל פעם לקבלת הילד, ובית הדין לא יאות לקבל מצב שכזה". ואכן הוטלו הוצאות משפט על האם בגין כך.

ג. כן ראו עוד מתוך האמור בהחלטה הנ"ל: "על האם לקחת בחשבון כי על הפרק עומדת שאלת משמורת הבן, וככל שיתברר כי היא לא מסוגלת למלא באופן נאות את תפקיד ההורה המשמורן, זה שדואג אף למקומו של ההורה השני בחיי הבן, הדבר עלול להשליך אף על ההכרעה בסוגיה זו. הדבר אף הובהר לאם בסיומו של הדיון".

ד. כן ראו ציטוטים מתוך חקירתו של העובד הסוציאלי של מחלקת הרווחה הנ"ל בדיון מלפני כשנה, המתוארים במסגרת החלטת בית הדין מיום י"ד בסיון תשע"ו (19.6.16): "שוחחתי עם האב, הוא עושה מה שיכול לצמצם את הפערים. הוא לא נוסע עמו בשבת. לא שוחחתי עם הילד אודות כך. המתח הנלווה לא טוב לילד. ענין הדת לא פוגע בילד. טובת הילד דורשת מפגשים סדירים עם האב. האב עושה ככל יכולתו. לא ידע לי איך הורות האם, לא קבלתי מידע. יש לי תחושה לא נוחה שהילד מקבל מסרים לא טובים אודות האב. כך היה במפגש אצלי בחדר, הילד אמר דברים שנחשף מפי האם. זה עובר מתחילת ההיכרות. הילד חווה מצד האם את האב בצורה שלילית. לא התרשמתי שהמסרים נכונים. לא התרשמתי שהאב מהווה כל סיכון עבור הילד". כך שכבר אז עלה החשש כי הילד מקבל מסרים שליליים מאת האם על אודות האב.

ה. בנוסף, לצערנו, אף האירוע שהתרחש כיום בית הדין מצביע על מגמה זו מצד האם. ונבהיר – עומד אב החרד לטובת בנו ושולח פנייה לאם לדעת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

היכן היא מתכוונת לשלוח את הבן לכתה א' בשנה הבאה, אך האם לא מגיבה לבקשתו. ואמנם, באת כוח האם טוענת כי הם לא השיבו לבקשת האב משום שהם רצו לדון בנושא מול בית הדין ולקבל רשותו, וכן מוסיפה כי בכל מקרה לא היו רושמים לכתה א' ללא רשות בית הדין, ואולם, כל זה לא מצדיק התעלמות מפניית האב באשר לרישום הבן לכתה א' שנה הבאה. כיצד ניתן לפרש התעלמות אם מפניית אב באשר לרישום הבן לכתה א' מלבד ניסיון נוסף של האם שלא להתייחס למעמדו של האב כאב הבן? הרי הדבר לא מתקבל על הדעת, שלא להשיב לפניית אב באשר למקום חינוכי חדש של הבן! וכי הוא לא אבי הבן? (מלבד מה שחוק האפוטרופוסות מחייב לנהוג כך). נעיר – אף באת כוח האם לא פנתה מיוזמתה לבית הדין בשאלה זו, ולא היה נראה כי היא מתכננת לעשות כן אילולא היה מעלה בא כוח האב את הסוגיה בסיומו של הדיון.

באשר לסוגיה זו, נזכיר אף את התנהלות האם במצב דומה בשנה שעברה.

נזכיר, בהחלטת בית הדין מיום ב' באלול תשע"ו (5.9.16) נאמר:

כן האם תמציא לאב ולבית הדין את כתובת מגורי הבן וכן את פרטי המוסד החינוכי של הבן, וזאת בתוך 24 שעות מעתה.

הפרת הוראה זו האחרונה או אי קיומה במועד, עלולה לגרור חיוב בהוצאות משפט.

האם לא הגיבה אז, ובהחלטת בית הדין מיום ה' באלול תשע"ו (8.9.16) נקבע:

החלטה זו נשלחה לאם בדוא"ל ביום חתימתה.

ברם, חרף העובדה שהזמן חלף, האם לא המציאה הודעה מתאימה כמבוקש.

לאור האמור, בית הדין מחייב את האם בשלב זה בהוצאות משפט סמליות, על סך 400 ש"ח.

העתק החלטה זו יועבר למרכז לגביית קנסות.

בית הדין לא יוכל לקבל מצב בו טובת הבן נפגעת באופן כה חמור, וכנגזרת מכך, אך טובת האב נפגעת באופן קשה.

בנוסף, וכדי שלא להותיר את המצב כך, מבלי שהאב מודע לכתובת מגורי הבן ולפרטי המוסד החינוכי שלו, בית הדין מזמין את האם לדיון (ללא צורך בנוכחות האב), ליום שני הקרוב ט' באלול תשע"ו (12.9.16) בשעה 9.00 בבוקר, לשם המצאת הפרטים הנ"ל ישירות לבית הדין.

בהעדר הופעה או במקרה של איחור, בית הדין ישקול זימונה בצו הבאה על ידי משטרת ישראל וכן פסיקת הוצאות משפט.

והדברים מדברים עד עצמם באשר להתעלמות האם מהאב באשר למתן פרטים אודות מקום החינוכי של הבן. מה שמחזק את החששות שעלו עד כה.

כך שדפוס זה של ניסיון להתעלם ממקומו של האב בחיי הבן והניסיון להרחיק את הבן מאביו, הינו דפוס החוזר על עצמו במהלך התקופה בה מתדיינים הצדים מול בית הדין.

נבהיר כי אף מלבד האמור בהחלטות המצוטטות מעלה, בית הדין חש בכך כל העת במהלך ניהול תיק זה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נזכיר, האב אינו מבקש להתערב בזהות בית הספר של הבן, ומקובל עליו זרם החינוך של הבן שנקבע על ידי האם, אולם חשוב לו בעיקר כי מיקום המוסד החינוכי לא יגרום, במישרין או בעקיפין, להרחקת הילד ממנו או לצמצום הקשר בינו לבין הבן.

עתה נזכיר את צו המניעה שהוציא בית הדין במסגרת החלטתו מיום כ"ג סיון תשע"ו (29.6.16):

בקשת בא כוח הבעל למתן צו מניעה.
לאחר העיון בנסיבות התיק והבקשה, נעתר למבוקש.
בית הדין מוציא צו מניעה זמני האוסר על האם ו/או מי מטעמה להעביר את הקטין מקום מגורים, וזאת עד להחלטה אחרת מבית הדין.
בית הדין ימתין לתסקיר הרווחה שהתבקש בהחלטה קודמת.
העתק החלטה זו יועבר לשירותי הרווחה כ'.
האם רשאית להגיב לאמור בתוך שבועה ימים.
כך שכבר אז הבין בית הדין כי קיים חשש לניתוקו של האב מהבן על ידי האם או צמצום הקשר ביניהם בדמות מעבר האם לר' הרחוקה.

החלטה זו לא בוטלה ע"י בית הדין הגדל, אף שהוגש עליה ערעור, ובית הדין הגדול ביקש לבחון את שאלת המשמורת.

לאור כל האמור, בית הדין מוציא צו מניעה האוסר על האם רישום הילד לבית ספר הממוקם צפונית לר' (למעט ח'), והאם תוכל לרשום את הילד רק לבית ספר בר' עצמה או דרומית לה בעיר אחרת, ובכל מקרה לא במקום המרוחק יותר ממקום מגוריו של הילד לאב כיום.

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום י"ז בתמוז התשע"ז (11/07/2017).

הרב אברהם דב זרביב

הרב דוד גרוזמן

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד